

langue universelle est-elle possible? Appel aux hommes de science et aux commerçants” (Ĉu universala lingvo eblas? Alvoko al scienculoj kaj komercistoj) kaj en 1901 fondis *Délégation pour l’adoption d’une langue auxiliaire internationale* („Delegitaro por alprenado de internacia helplingvo”) kiel organizaĵon de sciencistoj kaj intelektuloj por efektivi tiun ĉi ideon. Couturat dekomence aldoniĝis al la aktivecoj por la elekto de taŭga internacia helplingvo kaj kune kun Leau kolektis kaj prikomentis 55 lingvoprojektojn en la libro „Histoire de la langue universelle” en 1903 kaj pliajn 18 en „Les nouvelles langues internationales” en 1907. Couturat poste plene dediĉis sin al la laboro por la Delegitaro kaj Ido, krome korespondante kaj kunlaborante kun Bertrand Russell, Charles Lemaire, Giuseppe Peano kaj aliaj sciencistoj. En aŭgusto 1914 estis en Francio ĝenerala mobilizado. Kiam unu el liaj kuzoj devis iri militservi, Couturat volis veturigi ties forlasitan edzinon en sian hejmon. Lia eta aŭtomobilo estis survoje frakasita de granda milita transportaŭtomobilo kaj li do mortis 46-jara kiel unu el la civilaj viktimoj de la unua mondmilito.

10.2. La Delegitaro

estis iniciatita dum la Universala Ekspozicio en Parizo en la jaro 1900. Tiam okazis pluraj kongresoj kaj kunsidoj de sciencaj kaj kulturaj societoj, kiuj rimarkis komunikajn problemojn. Tial la *Delegitaro* estis fondita la 17-an de januaro 1901, kun la celo prijuĝi lingvoprojektojn taŭgajn por internacia komunikado kaj elektigi la plej bonan de ili fare de iu oficiala instanco. Ĝi komencis sian laboron per la jena deklaro: Estas elektenda kaj disvastigenda internacia helpa lingvo, ne por anstataŭi naciajn lingvojn en individua uzo, sed por servi al skribaj kaj parolaj rilatoj inter personoj kun diversaj gepatraj lingvoj. Por plenumi sian rolon, la internacia helpa lingvo devas esti kapabla servi al kutimaj rilatoj en socia vivo, al komercaj interŝanĝoj kaj al rilatoj sciencaj kaj filozofiaj. Ĝi devas esti senprobleme lernebla por ĉiuj personoj kun meza klerigo kaj speciale por tiuj de eŭrop(ec)a civilizo. Ĝi ne rajtas esti unu el la naciaj lingvoj.

Dum sep jaroj la Delegitaro turnis sin al diversaj instancoj, gravuloj kaj sciencistoj tutmonde, kun la peto subteni la ideon de la internacia helpa lingvo, i.a. per peticioj al nacilingvaj akademioj. Ĝis la fino de la jaro 1906, la Delegitaro kolektis aliĝojn de 1251 unuopuloj (akademianoj, profesoroj kaj aliaj sciencistoj) kaj de 307 organizaĵoj; ĝi sentis sin sufiĉe forta por prezenti la decidproponon pri internacia helplingvo al internacie respektata prestiĝa organizaĵo, nome la *Internacia Asocio de Akademioj* (International Association of Academies, IAA, 1899–1919). Ties antaŭulo estis „Kartell der Akademien” fondita en 1893 de kvar germanlingvaj akademioj (Göttingen, Lipsiko, Munkeno, Vieno), kun la londona *Royal Academy* kiel observanto. Dum la oficiala fondo en Wiesbaden en 1899 ĉeestis reprezentantoj de dek akademioj kaj postrome aldoniĝis pluaj el diversaj landoj, tiel la organizaĵo iĝis internacia. Krom sciencaj akademioj de Amsterdamo, Berlino, Berno, Bruselo, Budapeŝto, Helsinko, Kopenhago, Madrido, Oslo, Sankt-Peterburgo, Stokholmo, Romo, Tokio kaj Vaŝingtono aliĝis tri parizaj akademioj de *Institut de France: Académie des Sciences, Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* kaj *Académie des Sciences morales et politiques*, tial la unua kunsido okazis en 1900 en Parizo. La prezidanto estis nederlanda orientalist Michael Jan de Goeje. La celo de la Asocio estis *iniciati kaj subteni sciencajn projektojn de ĝenerala intereso kaj faciligi la internacian sciencan kunlabo-*